

Visie van de Nationale ombudsman op een open overheid

De Nederlandse overheid is 'een publieke zaak' en het vertrouwen van iedereen in de publieke zaak is gediend met transparantie en openheid. Het is in strijd met het publieke belang om strategisch om te gaan met informatie van de overheid en zo andere belangen te dienen dan transparantie. Iedereen heeft een feilloos kompas voor wat eerlijk is of niet. De prijs voor het niet eerlijk zijn met overheidsinformatie is verlies aan vertrouwen en geloofwaardigheid. Het verdraaien of achterhouden van informatie komt altijd uit en beschadigt het vertrouwen in de publieke zaak.

Hanteer daarom bij het omgaan met overheidsinformatie steeds de "Mark Rutte normen" die hij formuleerde bij het congres Open en Bloot:

Wees eerlijk;

Wees duidelijk;

Ga ontspannen om met informatie en vermijd krampachtigheid, en

Zeg wanneer je iets weet of niet weet.

Voor de overheid kunnen deze normen vertaald worden in de volgende uitgangspunten:

1. Maak zoveel mogelijk overheidsinformatie actief openbaar zodat iedereen zich een eigen oordeel kan vormen over bestuurlijke aangelegenheden.
2. Lever informatie zo aan dat deze goed toegankelijk is en zo mogelijk in de vorm waarin de verzoeker dat wenst.
3. Beschouw een verzoek om informatie niet primair als een WOB-verzoek. Stelt u zich coöperatief op en geef de gevraagde informatie ruimhartig tenzij er zwaarwegende belangen zijn die geheimhouding rechtvaardigen, zoals de privacy van personen.
4. Vermijd een juridische strijd rond het al dan niet verstrekken van overheidsinformatie. Als redelijkerwijs discussie mogelijk is over het al dan niet openbaar maken, ga dan een open gesprek aan en bekijk welke informatie bijdraagt aan transparantie voor de geïnteresseerde burger.
5. Respecteer de bijzondere rol van volksvertegenwoordigers en voelt u zich steeds medeverantwoordelijk voor het volledig en juist informeren van hen.
6. Respecteer de bijzondere rol van journalisten en de media bij het verkrijgen van overheidsinformatie en handel verzoeken om informatie voortvarend af zodat de vrijheid van nieuwsgaring effectieve bescherming vindt.
7. Als informatie niet direct beschikbaar is in de vorm van bestaande documenten overleg dan op welke wijze in redelijkheid aan de informatiebehoefte tegemoet gekomen kan worden. Maak daarbij afspraken over een redelijke tijdsplanning.
8. Als er strijd ontstaat over het al dan niet verstrekken van informatie stelt u zich dan primair de vraag welk maatschappelijk belang met de strijd gediend is en welk aandeel u of uw overheidsorganisatie heeft in deze strijd.

De ervaring heeft geleerd dat een verzoek om openbaarheid ook tot misbruik van het recht op informatie kan leiden. Daarom is het verstandig als informatiezoeker de volgende uitgangspunten te hanteren:

1. Als u informatie opvraagt bij de overheid vraagt u zich dan af of uw verzoek redelijk is.
2. Vermijd onnodige massa-verzoeken die onevenredig beslag leggen op de inzet van ambtenaren.
3. Vermijd het opvragen van moeilijk bijeen te brengen informatie, zeker wanneer u slechts een commercieel belang heeft.
4. Zoek redelijk overleg voordat u met juridische procedures begint.